

ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»

Економічний факультет
Кафедра економіки і фінансів

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 13. Соціальний розвиток територіальної громади

Рівень вищої освіти:	другий (магістерський)
Галузь знань:	23 Соціальна робота
Спеціальність:	232 Соціальне забезпечення
Освітня програма:	Економіка соціального забезпечення

Рівне 2024 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Соціальний розвиток територіальної громади» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньою програмою «Економіка соціального забезпечення» зі спеціальності 232 Соціальне забезпечення, галузь знань 23 Соціальна робота

Розробник: кандидат наук з державного управління, доцент Ліщук Наталія Володимирівна

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економіки і фінансів

Протокол № 1 від «27» серпня 2024 року

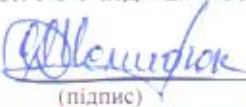
Завідувач кафедри (Ліщук Н.В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми «Економіка соціального забезпечення» зі спеціальності 232 Соціальне забезпечення, галузь знань 23 Соціальна робота

Гарант освітньої програми (Ліщук Н.В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією економічного факультету

Протокол № 1 від «27» серпня 2024 року

Голова (Демидюк С.М.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 23 Соціальна робота	Обов'язковий освітній компонент	
Змістових модулів – 2	спеціальність 232 Соціальне забезпечення	Рік підготовки:	
		1-й	1-й
Загальна кількість годин - 120	Освітня програма: «Економіка соціального забезпечення»	Семестр	
		2-й	2-й
	Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	Лекції	
		20 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		20 год.	8 год.
		Лабораторні	
		- год.	- год.
		Самостійна робота	
		80 год.	102 год.
		Вид контролю: іспит	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Актуальність навчальної дисципліни зумовлена реформою децентралізації в Україні, потребою формування спроможних громад, що забезпечують якісні послуги, вирішують спільні проблеми мешканців, гармонізують різні інтереси та створюють ефективне місцеве самоврядування для стійкого та сталого розвитку територій. Вона вчить, як системно планувати та реалізовувати соціальні проєкти, залучати громадян та ефективно використовувати ресурси, що є ключовим для покращення життя людей.

Метою дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти системи фундаментальних знань теорії та практики соціального розвитку територіальних громад, здатності діяти соціально відповідально та свідомо; пошук нових підходів, напрямів та інноваційних технологій у вирішенні соціальних проблем різних груп населення; створення громадських організацій, планування діяльності соціальних служб, спрямованих на вирішення конкретних соціальних проблем територіальної громади, реалізацію громадських ініціатив та соціальних проєктів на локальному рівні.

Основними завданнями вивчення дисципліни є: розуміння сутності, природи, видів, категорій, еволюції, концепцій, моделей та рівнів соціального розвитку територіальних громад; знати і використовувати показники соціального розвитку, володіти методиками їх обрахунку; виявлення соціально значимих проблем і факторів досягнення соціального благополуччя різних груп населення територіальної громади; виокремлювати актуальні соціальні проблеми та визначати їх структуру, взаємозв'язки чинників, проявів і наслідків на рівні територіальної громади.

Результатом навчання за дисципліною є набуття студентами відповідно до освітньо-професійної програми таких **компетентностей**:

ЗК 5. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

СК2. Здатність планувати та здійснювати соціальні дослідження з метою виявлення й аналізу соціально значимих проблем і факторів досягнення соціального благополуччя різних груп населення.

СК3. Здатність до впровадження методів і технологій інноваційного практикування та управління в системі соціального забезпечення.

СК7. Здатність розробляти і впроваджувати програми соціального захисту населення.

СК8. Здатність оптимізувати процеси прийняття управлінських рішень у вирішенні питань соціально-економічної допомоги мало захищених категорій населення.

СК11. Вміння інформувати населення щодо форм, методів та засобів надання соціальної допомоги, пенсійного забезпечення та страхування.

СК12. Здатність до формування позитивного іміджу професії, її статусу в суспільстві.

СК13. Здатність до розроблення, апробації та втілення соціальних проєктів і технологій.

СК14. Здатність до вирішення актуальних економічних проблем у сфері соціального забезпечення й впровадження соціальних програм та проєктів з урахуванням регіональних соціально-економічних особливостей і потреб.

Опанувавши дисципліну студенти повинні володіти такими **програмними результатами навчання**:

ПРН5. Проектувати теоретичну модель роботи з об'єктами соціального забезпечення в рамках соціальних служб, організацій, установ.

ПРН9. Організовувати спільну діяльність фахівців різних галузей і непрофесіоналів, здійснювати їх підготовку до виконання завдань соціальної допомоги.

ПРН12. Виявляти потреби різних верств населення та розробляти відповідні програми соціального захисту щодо їх вирішення.

ПРН13. Аналізувати ефективність реалізації соціально-економічної підтримки населення та здійснювати відповідну корекцію в межах напрямку діяльності..

ПРН15. Визначати можливості конституційного та правового регулювання суспільних відносин, забезпечувати оптимальні моделі соціально-правового супроводу орієнтованих на загальнолюдські цінності.

ПРН18. Розробляти та апробувати соціальні проекти і технології.

ПРН19. Застосовувати теоретичні знання та практичні навички для вирішення актуальних економічних проблем у сфері соціального забезпечення, розробки, адаптації та впровадження соціальних програм і проєктів з урахуванням регіональних соціально-економічних потреб та особливостей.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи соціального розвитку територіальних громад

Тема 1. Сучасні підходи до розуміння громади

Поняття «соціальний розвиток територіальних громад». Роль органів державного управління в реалізації регіональної соціально-економічної політики. Уявлення про громаду: поняття, ознаки, моделі. Сутність, типологія, структура громади. Конституційно-правові засади місцевого самоврядування в Україні. Правові основи соціальної роботи в громаді. Підготовка до розвитку громадського самоврядування. Децентралізація влади: проблеми впровадження. Соціологічні концепції місцевого самоврядування і теорія муніципального соціалізму. Теорія соціального обслуговування. Теорія муніципального дуалізму і сучасна правова доктрина місцевого самоврядування.

Література: основна [1, 4, 6, 8,10], допоміжна [4, 9, 10].

Тема 2. Правові основи управління адміністративно-територіальними утвореннями в Україні

Конституційно-правові основи формування місцевої влади в Україні. Місцеві державні адміністрації: їх структура, порядок формування і роботи. Діяльність місцевих державних адміністрацій. Принципи, система і гарантії місцевого самоврядування. Територіальна громада в політичній системі і системі місцевого самоврядування. Муніципалітети в системі місцевого самоврядування. Організаційно-правові, матеріальні та фінансові засади розвитку місцевого самоврядування. Законодавче забезпечення фінансування місцевого самоврядування. Повноваження муніципалітетів у галузі бюджету, фінансів та цін. Повноваження муніципалітетів щодо управління комунальною власністю. Суб'єкти муніципального управління, їхня компетенція і форми діяльності. Управління факультативними територіальними одиницями.

Література: основна [1, 2, 4, 6, 8], допоміжна [1, 3, 5, 7, 10].

Тема 3. Історичні аспекти розвитку соціальної підтримки в громаді

Досвід життєдіяльності громади в Україні. Роль українських братств у громаді. Селянська громада як джерело підтримки. Соціальна відповідальність. Традиційні форми взаємодії членів громади. Вплив «Громади» та «Просвіти» на розвиток соціальної роботи за місцем проживання. Зарубіжний досвід життєдіяльності громади. Суспільні благодійні рухи Англії та США. Особливості устрою та функціонування територіальних громад країн – членів Європейського Союзу. Досвід соціальної роботи за місцем проживання в інших країнах.

Література: основна [1, 6, 8], допоміжна [4, 8, 9].

Тема 4. Теоретико-методологічні підходи до аналізу соціального розвитку

Соціальні показники. Основні соціальні показники: ВВП на душу населення, прожитковий мінімум та мінімальна заробітна плата. Номінальна та реальна заробітна плата. Безробіття в Україні. Аналіз соціальної структури сучасного українського суспільства. Процес історичного розвитку соціальної структури. Теорії та концепції. Елементи соціальної структури. Структурні компоненти соціальної структури. Аналіз індексу людського розвитку регіонів України на основі використання вітчизняних та світових методик. Сутність людського розвитку. Основні показники для вираховування індексу людського розвитку. Методики розрахунку індексу людського розвитку. Показники, які характеризує індекс людського розвитку.

Література: основна [1, 3, 5, 8], допоміжна [1, 4, 6, 8].

Змістовий модуль 2. Діагностика соціального розвитку територіальної громади

Тема 5. Державна політика соціального розвитку в територіальних громадах

Проблемні питання формування єдиного соціального і гуманітарного простору в Україні. Державна політика в сфері соціального захисту. Соціальний захист та соціальне забезпечення. Державні соціальні стандарти та нормативи. Соціальне страхування як механізм реалізації соціальної політики держави. Соціальна допомога та соціальні послуги. Пенсійне забезпечення в умовах реформування вітчизняної пенсійної системи. Державна політика у сфері культури.

Література: основна [1, 3, 6, 8, 12, 14], допоміжна [2, 4, 6, 7].

Тема 6. Теоретичні засади діагностики соціального розвитку

Соціальна діагностика як необхідний елемент механізму оцінювання державного управління у сфері соціальної політики. Поняття соціальної діагностики. Критерії соціальної діагностики. Соціальні показники розвитку. Структура процесу діагностики. Механізм державного управління у сфері соціальної політики на рівні регіону та держави. Засоби соціально-орієнтованого управління. Аналітично-інформаційна система моніторингу статистичних та адміністративних показників територіальних громад та її розділи. Демографічний розвиток. Характеристика матеріального добробуту населення. Показники соціального неблагополуччя. Функції діагностики соціального розвитку в системі механізму державного управління. Міжнародні показники соціального розвитку та їх застосування для соціальної діагностики. Соціально-економічні показники соціального розвитку. Індекс людського розвитку. Індекс гуманітарного розвитку. Індекс людської бідності. Індекс неблагополуччя. Інтегральний показник соціально-економічної захищеності населення.

Література: основна [1, 2, 3, 6, 7, 11], допоміжна [2, 3, 4, 7, 9].

Тема 7. Соціальний розвиток територіальних громад: особливості воєнного та післявоєнного періодів

Постійна підтримка територіальних громад вразливих верст населення у період військових дій агресора. Основні напрямки відновлення громад у повоєнний період: повернення громадян України на батьківщину та вибудовування ефективної системи формування, розвитку соціального капіталу всередині країни. Необхідність відновлення зруйнованого житлового фонду та цивільної інфраструктури. Програми стимулювання розвитку бізнесу та самозайнятості, як головна умова зростання показників соціального розвитку і боротьби з бідністю. Система механізмів підтримки: фінансові, регуляторні, освітні, цифрові. Сприяння релокації підприємств, що переміщуються з охоплених війною регіонів. Соціальний розвиток територіальних громад під час війни і грантові можливості для громад з метою залучення міжнародних коштів.

Література: основна [1, 3, 4, 6, 7, 8], допоміжна [2, 4, 7, 8, 10].

Тема 8. Стратегічні та програмні документи соціально-економічного розвитку територіальної громади

Система стратегічних та програмних документів соціально-економічного розвитку територіальної громади. Стратегія розвитку територіальної громади. План (програма) соціально-економічного розвитку територіальної громади. SWOT-аналіз – метод стратегічного планування, що базується на встановленні зв'язку між найхарактернішими для об'єднаної територіальної громади сильними і слабкими сторонами та зовнішніми можливостями і загрозами Інші прогностичні і програмні документи (місцеві програми розвитку). Формування і реалізація прогностичних та програмних документів соціально-економічного розвитку територіальної громади. Урахування схеми планування території, на якій реалізуються повноваження сільських, селищних, міських рад.

Література: основна [1, 2, 5], допоміжна [5, 7, 10].

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи соціального розвитку територіальних громад												
Тема 1. Сучасні підходи до розуміння громади	12	2	2	-	-	8	12	2	-	-	-	10
Тема 2. Правові основи управління адміністративно-територіальними утвореннями в Україні	12	2	2	-	-	8	12	-	2	-	-	10
Тема 3. Історичні аспекти розвитку соціальної підтримки в громаді	14	2	2	-	-	10	14	2	-	-	-	12
Тема 4. Теоретико-методологічні підходи до аналізу соціального розвитку	14	2	2	-	-	10	14	-	2	-	-	12
Змістовий модуль 2. Діагностика соціального розвитку територіальної громади												
Тема 5. Державна політика соціального розвитку в територіальних громадах	14	2	2	-	-	10	14	2	-	-	-	12
Тема 6. Теоретичні засади діагностики соціального розвитку	14	2	2	-	-	10	14	-	2	-	-	12
Тема 7. Соціальний розвиток територіальних громад: особливості воєнного та післявоєнного періодів	20	4	4	-	-	12	20	2	2	-	-	16
Тема 8. Стратегічні та програмні документи соціально-економічного розвитку територіальної громади	20	4	4	-	-	12	20	2	-	-	-	18
Усього годин	120	20	20	-	-	80	120	10	8	-	-	102

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Сучасні підходи до розуміння громади	2	-
2.	Правові основи управління адміністративно-територіальними утвореннями в Україні	2	2
3.	Історичні аспекти розвитку соціальної підтримки в громаді	2	-
4.	Теоретико-методологічні підходи до аналізу соціального розвитку	2	2
5.	Державна політика соціального розвитку в територіальних громадах	2	-
6.	Теоретичні засади діагностики соціального розвитку	2	2
7.	Соціальний розвиток територіальних громад: особливості воєнного та післявоєнного періодів	2	-
8.	Стратегічні та програмні документи соціально-економічного розвитку територіальної громади	2	2
Разом		20	8

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	денна
1.	Сучасні підходи до розуміння громади	8	10
2.	Правові основи управління адміністративно-територіальними утвореннями в Україні	8	10
3.	Історичні аспекти розвитку соціальної підтримки в громаді	10	12
4.	Теоретико-методологічні підходи до аналізу соціального розвитку	10	12
5.	Державна політика соціального розвитку в територіальних громадах	10	12
6.	Теоретичні засади діагностики соціального розвитку	10	12
7.	Соціальний розвиток територіальних громад: особливості воєнного та післявоєнного періодів	12	16
8.	Стратегічні та програмні документи соціально-економічного розвитку територіальної громади	12	18
Разом		80	102

7. Завдання для самостійного опрацювання тем дисципліни

Назва теми	Зміст завдання для відпрацювання пропущених занять і невиконаних завдань	Форми контролю	Література	Кількість балів
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи соціального розвитку територіальних громад				
Тема 1. Сучасні підходи до розуміння громади	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Усне та письмове опитування.	основна [1, 4, 6, 8, 10], допоміжна [4, 9, 10]	7
Тема 2. Правові основи управління адміністративно-територіальними утвореннями в Україні	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Експрес опитування, .	основна [1, 2, 4, 6, 8], допоміжна [1, 3, 5, 7, 10]	7
Тема 3. Історичні аспекти розвитку соціальної підтримки в громаді	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Перевірка виконаних завдань на практичне заняття, тести.	основна [1, 6, 8], допоміжна [4, 8, 9]	7
Тема 4. Теоретико-методологічні підходи до аналізу соціального розвитку	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Перевірка виконаних завдань на практичне заняття	основна [1, 3, 5, 8], допоміжна [1, 4, 6, 8]	7
Змістовий модуль 2. Діагностика соціального розвитку територіальної громади				
Тема 5. Державна політика соціального розвитку в	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Перевірка виконаних завдань на	основна [1, 3, 6, 8, 12, 14], допоміжна	8

територіальних громадах		практичне заняття, тести.	[2, 4, 6, 7]	
Тема 6. Теоретичні засади діагностики соціального розвитку	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Презентація основних положень за темою, підготовка есе	основна [1, 2, 3, 6, 7, 11], допоміжна [2, 3, 4, 7, 9]	8
Тема 7. Соціальний розвиток територіальних громад: особливості воєнного та післявоєнного періодів	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Презентація основних положень за темою, перевірка індивідуального завдання.	основна [1, 3, 4, 6, 7, 8], допоміжна [2, 4, 7, 8, 10]	8
Тема 8. Стратегічні та програмні документи соціально-економічного розвитку територіальної громади	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Усне опитування	основна [1, 2, 5], допоміжна [5, 7, 10]	8

Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання з навчальної дисципліни «Соціальний розвиток територіальної громади» сприяють кращому засвоєнню здобувачами матеріалу з навчальної дисципліни та формуванню у них навичок та вмінь одержувати додаткові знання.

Виконання індивідуальних завдань дає можливість установити:

- здатність студента до самостійної науково-дослідної і практичної діяльності;
- уміння студента використовувати теоретичні знання і застосовувати їх для вирішення конкретних завдань;
- здатність студента збирати, систематизувати, узагальнювати й аналізувати теоретичні й емпіричні дані;
- уміння студента коротко, логічно й у доступній формі викласти основні положення контрольної роботи, висновки і рекомендації.

Загальні вимоги до студентів при підготовці індивідуальних завдань передбачають:

- оволодіння теоретичними знаннями щодо планування, організації наукового дослідження та практичними навичками його реалізації.
- формування широкого наукового і загальнокультурного кругозору.
- уміння аналізувати наукову літературу.
- здатність здійснити свій внесок у розробку даної теми.
- уміння коротко, логічно викласти свої думки, хід і результати аналізу наукових джерел.

Підготовка доповідей або презентацій як форма індивідуальних завдань з навчальної дисципліни передбачає дослідження основних питань програмного матеріалу.

Оцінка доповіді або презентації враховує ступінь розкриття теми, обсяг використаної літератури, змістовність викладення фактів, рівень самостійності міркувань. Важливо, щоб доповідь або презентація були виконані відповідно до теми та повністю розкривали проблему дослідження.

Теми індивідуальних завдань

1. Охарактеризуйте громаду за такими базовими характеристиками: спільні ознаки; мережа взаємовідносин; спільність дій.
2. Охарактеризуйте сучасні підходи до розуміння громади, наведіть приклади.
3. Охарактеризуйте взаємозв'язки у громаді за Джуді Боп.

4. Розкажіть про діяльність громадських організацій, які діють на території громади, де ви проживаєте.
5. Визначте і порівняйте підходи до розв'язання соціальних проблем у громаді.
6. Дайте характеристику соціологічним методам оцінки потреб громади. Визначте їх переваги і недоліки.
7. Як трактують поняття «ініціатива», «ініціативність» вітчизняні і зарубіжні вчені?
8. Наведіть приклади ініціатив та результати їх впровадження, які були започатковані жителями територіальної громади, членом якої ви є.
9. Визначте види ресурсів соціальної роботи в громаді.
10. Поясніть, у чому відмінність між ресурсами соціальної роботи та ресурсами соціальної роботи в громаді?
11. Складіть і поясніть структурно-логічну схему теоретичних основ соціальної роботи в громаді.
12. Які традиційні соціальні інститути забезпечують соціальну роботу з населенням в громадах за кордоном?
13. Доберіть свої приклади соціальної роботи у громаді в зарубіжних країнах.
14. Підготуйте інформаційні повідомлення про соціальну роботу з різними видами громад як в Україні, так і за кордоном.
15. Проаналізуйте моделі роботи в громаді за Д. Ротманом.
16. Обґрунтуйте роль груп самопомогі в організації соціальної роботи на рівні громади.
17. Охарактеризуйте соціальні послуги, які можуть надаватися спеціалістами соціальної сфери та неурядовими організаціями на рівні територіальної громади. Наведіть приклади.
18. Законспектуйте Закон України від 21.05.97 р. «Про місцеве самоврядування в Україні».
19. Складіть таблицю знань та навичок, необхідних соціальному працівникові для роботи у громаді, поділивши їх на три сфери, а саме: знання поведінки людей та теорії; практичні методи; технічні навички.
20. Охарактеризуйте навички, які орієнтовані на завдання і ті, які орієнтовані на взаємодію.
21. Які ролі доводиться виконувати соціальним працівникам у громаді? Чим вони обумовлені?
22. Складіть таблицю «Стратегії і тактики діяльності соціальних працівників у різних моделях роботи в громаді».
23. Чим обумовлюється вибір тактики діяльності соціального працівника у громаді?
24. Складіть банк громадських організацій у громаді, на території якої ви проживаєте, діяльність яких спрямована на вирішення певних соціальних проблем населення.
25. Розробіть текст опитувальника для визначення проблем молодих людей у межах конкретної територіальної громади.

8. Методи навчання

У процесі вивчення дисципліни «Соціальний розвиток територіальної громади» застосовуються наступні методи навчання:

- лекції, в тому числі й проблемні з попереднім отриманням лекційних матеріалів студентами на електронну пошту;
- практичні заняття у їх різноманітних формах (бесіда з елементами дискусії, робота в малих групах, «мозковий штурм», ситуативний підхід, розв'язування задач, ділова гра, бесіда за «круглим столом», рольова гра, імітація);
- стандартизовані тести та поточне опитування;
- презентація результатів виконаних завдань та досліджень;
- розрахункові роботи;

- індивідуальні заняття під керівництвом викладача;
- самостійна робота студентів з літературою у бібліотеці, з Інтернет ресурсами тощо.

9. Методи контролю

При вивченні студентами курсу «Соціальний розвиток територіальної громади» застосовуються такі методи контролю:

- поточне (усне) опитування, дискусійне обговорення проблем на практичних заняттях;
- поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять, і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів, експрес-контролю тощо, перевірки результатів виконання різноманітних індивідуальних завдань тощо;
- контроль самостійної роботи, представлення презентацій;
- індивідуальне та фронтальне опитування;
- поточне, проміжне тестування;
- аналіз та оцінювання результатів навчання;
- тестовий підсумковий контроль.

10. Питання гарантованого рівня знань здобувачів вищої освіти

1. Що таке територіальна громада, її ознаки та функції?
2. Види територіальних громад в Україні (сільські, селищні, міські, об'єднані).
3. Суб'єкти та учасники соціального розвитку громади (влада, громадськість, бізнес).
4. Особливості управління розвитком громад в сучасній Україні, роль децентралізації.
5. Органи місцевого самоврядування (сільська, селищна, міська рада) та їхні повноваження.
6. Роль сільського, селищного, міського голови: статус та підзвітність.
7. Механізми прийняття рішень у громаді (місцеві ініціативи, громадські слухання).
8. Розробка та реалізація стратегії розвитку територіальної громади.
9. Інструменти фінансування розвитку (місцеві податки, субвенції, гранти).
10. Співробітництво територіальних громад: форми та переваги.
11. Органи самоорганізації населення (ОСН): будинкові, вуличні комітети тощо.
12. Повноваження та фінансування ОСН. Сучасні виклики та перспективи:
13. Вплив війни на соціальний розвиток громад.
14. Проблеми та шляхи вирішення соціально-економічних проблем в умовах реформи.
15. Наукові підходи до розуміння громади: соціологічний, політико-правовий, соціально-педагогічний та базові компоненти громади.
16. Ретроспектива виникнення соціальної роботи в громаді, її специфіка та особливості.
17. Концепції організації соціальної роботи в громадах.
18. Передумови та особливості процесу деінституалізації в Україні.
19. Реформування системи соціальних послуг в громаді. Запровадження інтегрованих соціальних послуг.
20. Організаційна структура та функції соціальної роботи в громаді.
21. Ролі фахівця соціальної роботи та особливості клієнтських груп в громаді.
22. Теорії соціальної роботи та особливості їх застосування у соціальній роботі в громаді.
23. Моделі соціальної роботи в громаді: перспектива екосистем, підхід, орієнтований на сильні сторони громади, феміністична перспектива, зелена соціальна робота в громаді, підхід, заснований на правах людини.
24. Моделі соціальної роботи за К. Поплом: розвиток громади, планування, соціальна дія, соціальна підтримка і догляд в громаді, налагодження системи надання соціальних послуг, навчальна модель, феміністична та антирасистська моделі соціальної роботи.

25. Модель запобігання злочинності в громаді (зниження стигми), модель насаження здорового способу життя, модель «відродження громади», модель виробництва та модель імпаверменту («насаження»).

26. Практико-орієнтовані моделі: модель Чевіза (модель організаційних зв'язків), модель Алінського (модель коаліцій), модель Росса (модель зустрічі у домівках), модель соціальних мереж.

27. Мобілізація мас (Mass Mobilization), соціальна дія (Social Action), участь мешканців (Citizen Participation), представництво інтересів (Public Advocacy), популяризація навчання (Popular Education) та розвиток соціальних мереж (Local Service Development).

28. Спільні ознаки громади: територія, інтереси, віросповідання, цінності. Мережа взаємовідносин у громаді та її рівні: політичний, професійний, соціальний, побутовий, дозвіллевий.

29. Спільність дій як ознака громади. Характеристика громади, дружньої до людини.

30. Дефініція понять «робота у громаді» та «активізація громади».

31. Принципи та етапи процесу активізації громади. Умови активізації громади.

32. Розуміння поняття «ініціативна група». Склад ініціативної групи та її функції, взаємодія з органами місцевого самоврядування у просуванні та лобіюванні ініціатив мешканців громади.

33. Соціальне підприємництво як місцева ініціатива, його вклад у розвиток соціального капіталу.

34. Форми міжсекторальної взаємодії: інформаційний обмін, спільні благодійні акції, програми соціальних, культурних інтервенцій, соціальні ініціативи, спів фінансування соціальної сфери тощо.

11.Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота				Підсумковий тест (іспит)	Сума
Змістовий модуль № 1					
T1	T2	T3	T4	40	100
7	7	7	7		
Змістовий модуль № 2					
T5	T6	T7	T8		
8	8	8	8		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Критерії оцінювання	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Студент виявляє особливі творчі здібності, глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах; вміє аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку; застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач; володіє вмінням надавати чітку аргументовану відповідь на поставленні питання	відмінно
82-89	B	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи, надає лаконічну відповідь майже на всі поставленні питання; самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	добре
74-81	C	Студент вміє оперувати необхідним колом понять та категорій; узагальнювати та систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві	

64-73	D	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, слабе їх застосування при розв'язанні практичних завдань; аналізує навчальний матеріал за допомогою викладача, надає мало аргументовані відповіді, виправляє не всі помилки, значна кількість яких є суттєвими	задовільно
60-63	E	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні вищому за початковий, проте має фрагментарне уявлення про деякі поняття та категорії курсу; надає неповне висвітлення змісту питань; має недостатнє вміння зробити аргументовані висновки; відповіді містять значну кількість недоліків і помилок	
35-59	FX	Студент не опанував значну частину матеріалу курсу; не володіє понятійним апаратом; не опрацював базову та допоміжну літературу. Мова не виразна, обмежена, бідна, словниковий запас не дає змогу оформити ідею. Практичні навички на рівні розпізнавання	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	Студент повністю не знає програмного матеріалу, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно; допускає суттєві помилки у відповідях на питання, не вміє застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних завдань	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Соціальний розвиток територіальної громади» включає:

1. Посібники.
2. Опорний конспект лекцій по всіх темах курсу, у тому числі і для самостійного вивчення в електронному вигляді (навчальна платформа Moodle).
3. Завдання та методичні рекомендації до виконання практичних робіт (навчальна платформа Moodle).
4. Пакети контрольних завдань для підсумкового контролю (навчальна платформа Moodle).

13. Рекомендована література

Основна література:

1. Указ Президента України Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року "Про Стратегію людського розвитку"/ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/225/2021#n11>
2. Атаманюк Р.Ф., Атаманюк Е.А. Соціальна економіка: навчальний посібник. – Львів: Новий Світ-2000, 2020. – 203 с.
3. Лазарева О.В. Соціально-економічний розвиток сільських територій: навч. посіб. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 128 с.
4. Соціальне підприємництво: опорний конспект / укл. Овсянюк-Бердадіна О. Ф. Тернопіль: Вектор, 2021. 74 с.
5. Гасюк І.Л., Баюк М.І. Критерії і індикатори соціально-економічного розвитку територіальних громад: вибір і застосування /Актуальні питання у сучасній науці. No 7(13).2023.С.139-150. [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-7\(13\)-139-150](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-7(13)-139-150).
6. Головніна О.Г. Основи соціальної економіки: Підручник. - К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 648 с.
7. Климанська Л. Д., Савка В. Є., Хома Н. М. та ін. Соціальна політика : навч. посіб. / Л. Д. Климанська, В.Є. Савка, Н. М. Хома [та ін.]; за заг. ред. В. М. Пічі та Я. Б. Турчин. – 2-ге вид. випр. і доповн. – Львів: «Новий Світ2000», 2020. – 318 с.
8. Соціальний капітал як економічний ресурс: сутність та умови нагромадження : монографія / З.І. Галушка, І.І. Нафус. - Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 248 с.

9. Тимечко Ірина. Територіальна громада у транскордонному просторі: чинники, закономірності, пріоритети розвитку: монографія. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України». 2019.с. 7–8. ISBN 978-966-02-8971-0.
10. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посіб. / О. В. Безпалько та ін.; за заг. ред. О. В. Безпалько. – К. : Кафедра, 2020. – 310 с.
11. Соціальна економіка: навч. посіб. / Г. В. Назарова, С. Ю. Гончарова, Ю. В. Сотникова, Н. В. Аграмакова. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 275 с.
12. Бондаревська К.В. Соціальна безпека у контексті формування поведінки суб'єктів ринку праці. Поведінкова економіка: від теорії до практики: міждисциплінарний навчальний посібник. За науковою ред. к.е.н., доц. Татомир І.Л., к.е.н., доц. Квасній Л.Г. Трускавець: ПОСВІТ, 2022, 408 с.
13. Батанов О.В. Територіальна громада – основа місцевого самоврядування в Україні. – К., 2001. – 260 с.
14. Безпалько О.В. Соціальна робота в громаді: навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 176 с.

Додаткова література

1. Ліщук Н., Рожі І., Герасименко О. Регіональна диференціація економічного розвитку в Україні: аналіз причин та вплив на соціальні процеси Актуальні питання у сучасній науці, серія «Економіка» // № 12(30). 2024. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-12\(30\)-173-188](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-12(30)-173-188).
2. Безпалько О.В. Концептуальні підходи до організації соціально-педагогічної роботи в громаді // Наука і сучасність: зб. наук, праць НПУ ім. М.П. Драгоманова. – К.: Логос, 2001. – С. 3-12.
3. Безпалько О.В. Соціально-педагогічні аспекти діяльності громад в Україні: ретроспективний огляд // Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. – Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми, теорія і практика: Збірник наукових праць. – Вип.1 (11). – К.: ППУ, 2004. – С.63-72.
4. Розвиток соціальної сфери територіальних громад в умовах адміністративно-фінансової децентралізації / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України»; за ред. С. Л. Шульц. – Львів, 2018. – 140 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).
5. Громада як осередок соціальної роботи з дітьми та сім'ями: метод. матеріали для тренера / під заг. ред. І.Д.Звєревой. – К.: Наук. світ. 2004. – 69 с.
6. Громади України: на шляху до відродження. – К.: «Ай-БГ», 2002. – 279 с.
7. Кондратенко, Н., Величко, В., & Троян, В. (2024). АНАЛІЗ СТАНУ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ. Економіка та суспільство, (60). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-135>.
8. Бліщук, К. (2024). СТАЛИЙ РОЗВИТОК ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНИХ ЗМІН. Економічний простір, (190), 104-107. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/190-19>.
9. Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку: монографія / за ред. Кравціва В.С., Сторонянської І.З. Львів : ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України, 2020. 531 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).
10. Патинська М.М. Формування категорії «сталий розвиток територіальних громад» в умовах євроінтеграційної перспективи. Міжнародне науково-технічне співробітництво: принципи, механізми, ефективність: збірник наукових праць XV (XXVII) Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 14–15 березня 2019 р.). Київ, 2019. С. 32–33.

14. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України : [http:// www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України: <https://mof.gov.ua/uk>.
3. Офіційний сайт Міністерства економіки України: <http://www.me.gov.ua>.
4. Офіційний сайт Міністерства праці та соціальної політики України: <https://www.msp.gov.ua/>
5. Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України <https://www.msp.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Державної податкової служби: <https://tax.gov.ua/> .
7. Офіційний сайт Державної служби статистики України: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
8. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua/>.
9. Цифрова бібліотека ПВНЗ «МЕГУ ім. акад. С. Дем'янчука»: <http://dspace2.regi.rovno.ua:8088>.
10. Асоціація агенцій регіонального розвитку. України.URL: <http://www.narda.org.ua>.
11. Асоціація міст України. URL: <http://www.auc.org.ua>.
12. Реформа децентралізації влади в Україні – Децентралізація влади URL: <http://decentralization.gov.ua>
13. Gromada.info. Портал об'єднаних громад України. URL: <https://gromada.info/>